

ASPECTE ALE DESFĂȘURĂRII REVOLUȚIEI DE ELIBERARE SOCIALĂ ȘI NAȚIONALĂ, ANTIFASCISTĂ ȘI ANTIIMPERIALISTĂ ÎN JUDEȚUL SĂLAJ

În primăvara anului 1944 mișcarea de rezistență a poporului român împotriva dictaturii militare fasciste și a războiului antisovietic a intrat într-o etapă hotărâtoare „a îmbrăcat forme diverse, mergînd pînă la lupta de partizani și crearea formațiunilor patriotice care au jucat un rol deosebit de important în realizarea actului istoric de la 23 August”¹. În mod practic, întregul popor și-a intensificat lupta pentru eliberare de sub jugul fascist, pentru întoarcerea armelor împotriva Germaniei hitleriste și alăturarea României la coaliția antihitleristă. Puternica rezistență a poporului român și în general, evoluția situației social-politice din țară a fost influențată de activitatea desfășurată pe multiple planuri de Partidul Comunist Român și organizațiile de masă conduse sau aflate sub influența sa.

În aceste împrejurări, declanșarea revoluției de eliberare socială și națională, antifascistă și antiimperialistă la 23 August 1944, a constituit o încununare strălucită a eroicei lupte revoluționare dusă de oamenii muncii, de forțele progresiste ale societății românești în frunte cu Partidul Comunist Român, împotriva fascismului și războiului, a dominației imperialismului străin, pentru eliberare socială și națională. Astfel, 23 August 1944 rămîne în istoria noastră ca simbol de piatră de hotar, prin faptul că a deschis calea împlinirii idealurilor și năzuințelor de dreptate și libertate ale poporului român, a cuceririi depline a independenței și suveranității naționale, a afirmării României ca națiune liberă și demnă în rîndul națiunilor lumii. Insurecția din august a constituit o strălucită afirmare a clasei muncitoare în conducerea destinului poporului spre restructurarea socialistă a societății românești. Partidul Comunist Român, care reprezenta forța politică consecvent revoluționară, a trasat linia de dezvoltare a României în noile condiții, iar traducerea acesteia în viață cerea o neconținută dezvoltare a influenței partidului în mase, organizarea și conducerea luptei revoluționare, deținerea inițiativei politice și realizarea unui raport de forțe predominant în favoarea democrației. Pînă la 6 martie 1945, majoritatea pozițiilor în guvern erau deținute de burghezie, în fruntea statului se afla monarhul, iar în viața politică de ansamblu rolul hotărîtor îl aveau masele populare. În aceste condiții crearea F.N.D. în toamna anului 1944, a constituit o bază de colaborare a tuturor forțelor patriotice din țară. Publicarea programului de guvernare a F.N.D. în ianuarie 1945 a marcat dezlănțuirea bătăliei decisive a maselor populare împotriva poziții-

¹ Nicolae Ceaușescu, *România pe drumul construirii societății socialiste multilateral dezvoltate*, 4, București, 1976, p. 370.

lor deținute de burghezie în organele centrale și locale de stat, pentru instaurarea puterii democrat populare și înfăptuirea reformei agrare.

Masele populare au dobândit o strălucită victorie la 6 martie 1945, prin instaurarea primului guvern revoluționar-democrat, cu caracter muncitoresc-tărănesc. Tovarășul Nicolae Ceaușescu referindu-se la acest eveniment, sublinia că „instaurarea puterii populare, a guvernului prezidat de dr. Petru Groza, este rodul luptei duse de masele largi populare sub conducerea Partidului Comunist Român. Victoria de la 6 martie 1945 nu a venit de la sine și nici nu a fost adusă dinafară; ea a fost cîștigată prin luptă, prin jertfe grele, date de forțele revoluționare și democratice din România”².

Unul dintre primele acte revoluționare de mare importanță a puterii democrat populare a fost legiferarea reformei agrare. Dacă desfășurarea evenimentelor în cadrul procesului revoluționar continuu, în general, sînt cunoscute, cercetarea istoriei locale pune în lumină și anumite particularități cum sînt cele din județul Sălaj, la care ne referim în continuare.

Județul Sălaj, situat în partea de Nord a țării, a fost trecut sub administrația românească după ce guvernul sovietic a acceptat cererea adresată în acest sens de guvernul român, prezidat de Dr. Petru Groza. Acest eveniment a fost marcat și prin serbările organizate la 13 martie 1945 în întreg județul cu ocazia reîncadrării nordului Ardealului în granițele României.

La 10 martie 1945 s-a întrunit în ședință Comitetul Frontului Național Democrat din Județul Sălaj, care în unanimitate și cu aclamații a ales pe: Dr. Câmpeanu Virgil ca prefect al județului, Dr. Nemeș Aloisiu ca subprefect și Schwartz Filep Alexandru ca prim notar. Procesul verbal încheiat în ședință a fost semnat de: președintele Comitetului F.N.D., secretarul F.N.D., reprezentanții partidelor și organizațiilor care făceau parte din Frontul Național Democrat: Partidul Comunist Român, Partidul Social Democrat, Frontul Plugarilor, Uniunea Populară Maghiară, Sindicatele unite, Femeile organizate în sindicate și Tineretul. Documentul mai este semnat de 4 persoane în calitate de verificatori ai procesului verbal.

Comitetul F.N.D. a cerut „Comandamentului sovietic din județul Sălaj, ca în interesul democratizării administrației județului, să aprobe această hotărîre și să ordone instalarea imediată a noilor funcționari aleși”. (Fig. 1.).

Comandantul militar al județului Sălaj, căp. Romanov, a pus rezoluția chiar pe extrasul din procesul verbal respectiv în aceeași zi, la 10 martie 1945. Rezoluția cuprinde următoarele: „Confirm hotărîrea Frontului Național Democrat din județul Sălaj cu privire la alegerea noului prefect, subprefect și primnotar și ordon instalarea persoanelor alese”. (Fig. 2). Ministrul de interne, prin telegrama din 14 aprilie 1945, anunță numirea prefectului de Sălaj.

Noul prefect a publicat Ordonanța nr. 7 din 12 martie 1945, aceasta fiind un document cu adevărat revoluționar, prin faptul că cerea autorităților „administrative să sprijine țărani pentru desăvîrșirea reformei agrare, „motivînd aceasta prin „lipsa de pămînt și, „că plugarii din județ au trecut la împărțirea pămînturilor arabile”. (Fig. 3.)

Este o confirmare oficială că reforma agrară din 1945 a început de jos, cu mult înainte de apariția ordonanței au fost organizate comitete țărănești în localitățile: Someș Odorhei, Băsești, Crișeni, Bocșa, Nușfalău, Bucium, etc. unde au existat cele mai mari moșii. Comitetele au început efectuarea măsurătorilor și

² *Idem*, p. 642—643.

impărțirea pământului, urmînd exemplul țăranilor din Moldova și din alte părți ale țării. Țăranii au fost sprijiniți în împărțirea pământului de către muncitorii de la minele din Cristolțel, Lupoia, Sărmășag în frunte cu comuniștii. Ordonanța prevedea categoriile de moșii și pămînturi care urmau să fie confiscate, stabilirea categoriilor celorlalți îndreptățiți să beneficieze de improprietărire și indica constituirea comitetelor cetățenești care să execute reforma agrară.

Drept urmare, au avut loc adunări generale în toate satele județului, iar țăranii entuziasmați de publicarea Ordonanței nr. 7, au ales comitetele țărănești însărcinate să conducă confiscarea pămînturilor, întocmirea listelor celor îndreptățiți la improprietărire și împărțirea terenurilor agricole în funcție de prevederile Ordonanței. În această perioadă a crescut considerabil influența Partidului Comunist Român în rîndurile țăranimii muncitoare și s-a manifestat cu prisosință alianța dintre clasa muncitoare și țăranimea muncitoare. În aceeași perioadă au fost aduși coloniști în localitățile: Scărișoara Nouă, Berveni etc., oameni îndreptățiți la improprietărire, din Munții Apuseni unde nu exista pămînt expropriabil.

Concomitent cu județul Sălaj a mai publicat o ordonanță cu conținut similar jud. Cluj, iar la cîteva zile și jud. Bistrița-Năsăud.

Prevederile Ordonanței nr. 7 sînt în concordanță cu cele ale Decretului-lege care a fost dat publicității la 22 martie 1945. Prefectura jud. Sălaj a mai dat și o decizie care reglementa întăbularea pămîntului provenit din reforma agrară (vezi fig. 3).

La 1 aprilie 1945, Prefectura jud. Sălaj a adresat țăranilor o înflăcărată chemare, (Fig. 4 și 5) prin care-i îndemna să efectueze în cele mai bune condiții muncile agricole de primăvară, pentru a asigura pîinea poporului și hrana soldatului. Prin acest document sînt prevăzute o serie de măsuri practice pentru efectuarea lucrărilor agricole și o serie de măsuri administrative îndreptate împotriva celor care se sustrag de la îndeplinirea îndatoririlor cetățenești. Prefectul a adresat și învățătorilor chemarea de a însuflă țăranimea pentru executarea muncilor de primăvară. Prin faptul că se indică să se însămînteze pe lîngă cereale și floarea soarelui, cartofi, fasole și zarzavaturi, se tinde spre introducerea unui sistem de planificare care va căpăta forme finite abia mai tîrziu. Muncile agricole de primăvară s-au efectuat concomitent cu înfăptuirea reformei agrare din 1945 și în județul Sălaj. Urmează ca cercetările ulterioare să scoată la lumină datele generale cu privire la întinderea terenurilor agricole expropriate și a celor cu care au fost improprietăriți țăranii din acest colț de țară.

Este deosebit de important faptul că: reforma agrară din 1945 a desființat baza economică a moșierimii și a rămășițelor relațiilor de producție semifeudale din agricultură, odată cu pămîntul au fost expropriate și celelalte mijloace de producție — mașini, unelte și animale. Pe țară au fost expropriate 1.468.000 ha, din care peste 1.109.000, adică 3/4 au fost împărțite țăranilor, iar 359.000 ha au trecut în proprietatea statului. Au fost improprietăriți 918.000 țărani, acordîndu-se întîietate ostașilor concentrați și tuturor celor care luptaseră împotriva Germaniei hitleriste, indiferent de naționalitate. S-au creat peste 400.000 noi gospodării țărănești, iar 500.000 gospodării cu pămînt puțin și-au mărit suprafața.

Înfăptuirea sarcinilor revoluției declanșate la 23 August 1945 a continuat și după desăvîrșirea revoluției burghezo-democratice, trecîndu-se la revoluția socialistă, îmbogățind considerabil experiența revoluționară a Partidului Comunist Român.

VASILE POPA

**ASPEKTE DER ENTFALTUNG DER ANTIFASCHISTISCHEN UND
ANTIIMPERIALISTISCHEN REVOLUTION FÜR SOZIALE UND
NATIONALE BEFREIUNG IM KREIS SĂLAJ**

(Zusammenfassung)

Der Beginn der antifaschistischen und antiimperialistischen Revolution für soziale und nationale Befreiung am 23. August 1944 bedeutete eine glänzende Krönung der heldenhaften revolutionären Kämpfe der arbeitenden Massen, der fortschrittlichen Kräfte der rumänischen Gesellschaft unter der Führung der R.K.P. gegen den Faschismus und Krieg, gegen die Herrschaft des ausländischen Imperialismus, für soziale und nationale Befreiung.

Der ununterbrochene revolutionäre Prozess durchlief Momente von über-
ragender Bedeutung: den 6. März 1945, die Agrarreform vom 22. März 1945 u.s.w.

Die lokalgeschichtlichen Forschungen im Kreis Sălaj zeigen, dass auf Beschluss des Komitees der N.D.F. als Präfekt Dr. Cîmpeanu Virgil gewählt wurde, dass diese durch die Sowjetische Kommandatur bestätigt wurde und dass, nach Veröffentlichung der Ordonnanz Nr. 7 vom 12. März 1945 zur Durchführung der Agrarreform geschritten wurde. Diese Ordonnanz hat eine besondere Bedeutung, da sie vor dem Erscheinen des Gesetz-Dekrets über die Agrarreform veröffentlicht wurde. Die betreffende Präfektur hat auch einen Aufruf zur entsprechenden Ausführung der landwirtschaftlichen Frühjahrsarbeiten während der Durchführung der Agrarreform erlassen.

Die Agrarreform von 1945 hat die wirtschaftliche Basis der Grossgrundbesitzer und die Überbleibsel halbfeudaler Produktionsverhältnisse in der Landwirtschaft beseitigt.

人 物 志

2000

By order of the

www.muzeuzalau.ro / www.cimec.ro

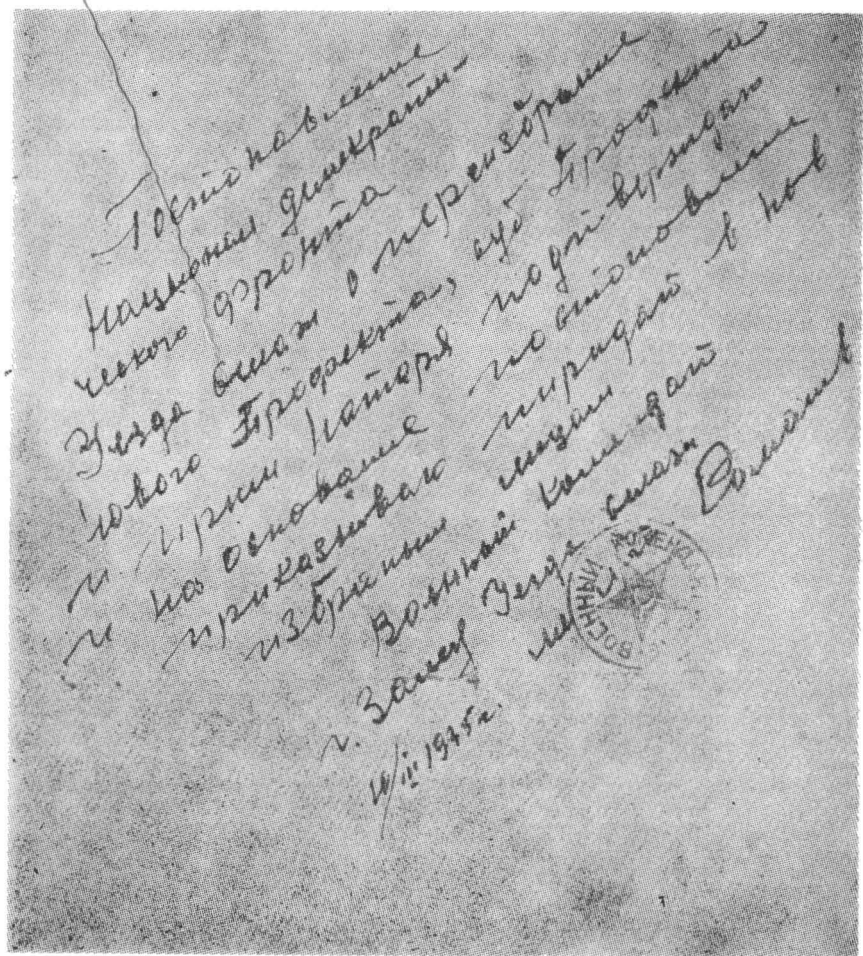

Fig. 2. Rezoluția comandantului sovietic din jud. Sălaj, prin care se confirmă numirea prefectului de către F.N.D.

GAZETA OFICIALĂ

A JUDEȚULUI SĂLAJ

ABONAMENTE:

Pentru com. urb. circ. anual P 150

Pentru particulari " P 200

Un exemplar de rezervă. P 50

Apare la 1 și 15 a fiecărei luni.

Redacția și Administrația

la Prefectura județului.

Manuscrisele se trimit Redacției.

Taxa prin publicarea și inserarea:

Pentru com. urb. cursă și alte afișări

pagina — P 25

" " " " " P 50

particulari o suprafață de 100

I. Hotărâri de interes public.

Prefectura județului Sălaj.

Nr. 3876—1945.

Ordonanța No. 7.

Nou, **Dr. Virgil Câmpianu** prefectul județului Sălaj, având în vedere nevoia mare în care se află țărănimea noastră în lipsă de pământ, având în vedere că plugarii din județ au și trecut la împărțirea pământurilor arabile, ordonăm ca toate autoritățile administrative să sprijine țărani pentru desăvârșirea reformei agrare ținând cont de următoarele:

1. Se vor confisca toate moșile și pământurile fascistilor, ale celor fugiți cu ocazia retragerii hitleriștilor ale tuturor criminalilor de război și ale sabotorilor înșămânțării de primăvară.

2. Se vor confisca toate pământurile din moșile tuturor indiferent de naționalitate, cori trec peste 50 hectare (87 iugare) și vor fi împărțite la țărani, lipsiți de pământ și cu pământ puțin, după cum urmează:

- a) Vor beneficia în primul rând aceia cari luptă pe faim împotriva fascismului, familiile lor, văduvele și orfanii războiului eliberator.*
- b) Acei, cari au fost deportați de fasciști și familiile lor.*
- c) Acei lipsiți de pământ după numărul copiilor și acei cu pământ puțin, ținând cont de numărul și nevoile familiei.*

Impărțirea se va face indiferent de ce naționalitate sau religie este plugarul, singurul criteriu fiind că a lucrat și cu lucra pământul.

Nu vor beneficia de aceasta reformă agrară criminalii de război, acei cari au ajutat pe fasciști în ocuparea națională, sau cari și astăzi duc o propagandă de înverșurare a poporului din Nordul Transilvaniei.

3. Pădurile, vile, pomierii și pășunile deosebite nu vor fi împărțite, dar se vor anula toate dispozițiile aduse în această privință de legislația fascistă.

4. Acolo, unde este pământ în de ajuns, se va rezerva 5 la sută, pentru acei țărani

ce satele învecinate, cărora nu le-a ajuns pământ în satele lor.

5. Nu se vor confisca pământurile bisericilor, pământurile statului, a județului și a comunei.

6. Executarea reformei agrare se va face prin comitetele țărănești alese de satul întreg, adresându-se în caz de neînțelegere comitetului de reformă agrară care va funcționa pe baza unei dispoziții a prefecturii județului.

7. Se anulează toate dispozițiile antidemocratice anterioare și contrare reformei agrare.

Zalău, la 12 Martie 1945.

Prefectul județului

Dr. Virgil Câmpianu s. r.

Prefectura județului Sălaj.

Nr. 4879—1945.

DECIZIUNE.

Nou, Prefectul județului Sălaj, având în vedere, că în multe cazuri pentru exercitarea dreptului de preemfane a Statului maghiar contractele încheiate de locuitorii județului a fost trimise la diferite autorități și în special la Ministerul de Agricultură maghiar, de unde nu este nedejde, că să le poată câștiga și astfel o mare parte a populației este expusă pagubelor și cheltuielilor, din aceste motive,

DECIDEM:

Art. 1. Prin delegare dela dispozițiunile art. 67. al procedurii de căști fundiare instanțele judecătorești sunt autorizate să pe baza copiilor autentice, ce să găseie la diferitele autorități, dacă acestea pașile în prezenta și cer înscrierea dreptului de preemfane și instaurarea acest drept, ca și pe baza actelor originale dacă vor dovedi, că actul original va pierdut.

Art. II. Prezenta decizie intră în vigoare în ziua de azi.

Zalău, la 21 Martie 1945.

Prefectul județului

Dr. Nemere Alajos

Prefectura județului Sălaj.

Frați Plugari!

A sosit timpul când plugăria prin muncă neobosită trebuie să facă dovadă, că de fapt dorește victoria finală a Armatelor Aliate.

Soldatul roșu alături de cel român cu arma în mână luptă pentru binele nostru și pentru binele acestei țări, pentru o pace lungă și liniștită.

În luptă aceasta plugarul are o datorie mare: să asigure hrana necesară pentru Armatele Aliate. Chiar pentru aceasta cu o muncă fără întrerupere, neobosită trebuie executate însămânțările de primăvară pentru a asigura pâinea noastră cea de toate zilele și în special pâinea și hrana soldatului.

Trebuie însămânțat hotarul întreg al comunei, ca nici o palmă de loc să nu rămâne neînsămânțată.

Cu ordonanța noastră Nr. 6, am stabilit normele de ajutor comun pentru muncile agricole, acestea **trebuie îndeplinite**. Comitetul sătesc, satul întreg și fiecare om în parte rămâne răspunzător ca terenul satului să fie arat și însămânțat.

Din zor până în înfăurire ziua trebuie folosită cu cea mai mare sârguință. În fabrică muncitorimea face oare suplimentare pentru ca să fabrice unelte plugari și armamente pentru front. La fel trebuie să facă și plugăria eforturi ca să asigure pâinea pentru muncitorime și pentru armată. După ora 5 dimineața și înainte de ora 7 seara nu are ce căuta nici o vită de jug în sat sau în grajd.

Afară în câmp, afară în brazdă este locul vostru acum.

Comitetul sătesc, agentul agricol, primăria, preoțimea și învățătorimea în aceste zile de primăvară are datoria să îndrume, să însușească plugarii pentru executarea muncilor de primăvară.

La ora 5 dimineața toată lumea trebuie să fie pornită spre câmp. Comitetul sătesc va organiza controlul lucrărilor. Oamenii cu schimb vor controla ca nici o vită de jug să nu rămână în grajduri.

Comitetul sătesc și agentul agricol va conscrie toate vitele de jug, va avea grijă ca cei cari nu au numai o vită să fie împrumutați pentru jug.

Fiecare proprietar de animale de muncă trebuie ca să-și dea seama că în primăvara aceasta căi teren a arat cu vitele:

2 vaci de jug trebuie să ară	celepușin	10	lagăre
2 boi	"	15	"
2 cai în putere	"	17	"

Va fi tras la răspundere fiecare proprietar cât a lucrat cu vitele lui.

Se vor ara în primul rând locurile proprietarilor de vite, prin căi și ajutor se va ara terenul acelor lipsiți de vite.

Cei cari au nevoie de ajutor, vor raporta Comitetului sătesc, care va avea grijă ca lucrul să fie executat.

În luna Aprilie și Mai este strict interzis orice călău cu vite pentru cărat de lemne, de piatră etc. Călău numai pentru muncă câmpului se poate face.

În zilele de sărbători, dacă timpul e bun, lucrarea la câmp este obligatorie.

Fig. 4. Chemarea prefectului jud. Sălaj, adresată plugarilor pentru executarea muncilor agricole de primăvară.

În luna Aprilie, pentru orzul de primăvară și ovăzul de sămânță se poate plăti dublul prețului maximal.

Cel care are orz de primăvară și ovăz disponibil, este obligat a raporta imediat comitetului sătesc, fie pentru a vinde pentru cei lipsiți de sămânță, fie pentru a schimba pentru grâu sau porumb.

Nu este permis a hrăni vitele cu ovăzul sau orzul de primăvară. Viteilor se va putea da numai orz de toamnă sau porumb. Cel care ascunde disponibilitul din orz de primăvară sau ovăz, sau alimentează vite cu acestea **sabotează**.

Orz de primăvară, ovăz trebuie cât de mult însămânțat, cel puțin de două ori atâtă ca în anul trecut.

Floarea soarelui este obligat a însămânța fiecare proprietar pe cel puțin 7% din terenul său arabil. Acei cari au teren mai mult de 10 iugăre, vor sămăna **separat**, iar cei cari au teren arabil mai puțin, vor putea sămăna ca plantă margi-nasă la porumb.

Cartofi, fasole, trebuie cât de mult însămânțat, la fel căneapă și inul, tri-biul și lucerna pentru a asigura lânul necesar.

Grădinile de zarzavaturi să fie toate rațional muncite, iar cultivarea legu-melor trebuie intensificat chiar și pe câmp.

În primăvara aceasta județul întreg trebuie să fie un adevărat furnicar de oameni muncitori.

Cel care nu execută cu toată înțelegere și bunăvoință lucrările acela; sabotează binele Țării, sabotează Armata Aliată și nu dorește victoria finală a democrației. Este cea dintâia primăvară a democrației în județul nostru. Să arătăm tineri și bătrani, plugari și învățați că eu suflet adevărat democrat lucrăm și ne ajutăm unul pe altul.

Nici o zi nu e permis să fie pierdută!

Nici o brazdă nu va rămâne neînsămânțată!

Nici un om nu va fi în acest județ, care să nu răspunda cu toată inima la apelul nostru.

Zălau, la 1 Aprilie 1945.

Prefectul județului:

Dr. Virgil Câmpianu s. s.

OBSERVARE. Preoții sunt datori a celîl apelul acesta în biserică în prima zi de sarbătoare. Preoțimea, învățătorii, notarii dela sate sunt obligați ca în fiecare Duminică să facă adunări și să însuflețească poporul pentru lucrarea pământului. Sunt obligați ca la finele lunii Mai să deputeze raportul superior despre activitatea desfășurată în această direcție.

Raportele centralizate de către protopopie, revizorate și primiretorii se vor înainta la adresa Prefectului însoțindu-se cei cari au desfășurat activitate excepțională.